

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Sağlık Bakanı Kemal MEMİŞOĞLU tarafından Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

7/ 11921 Esas numaralı 13.05.2024 tarihli yanıt verilmeyen ve daha sonra 2 kez daha tekrarlanmasına rağmen cevap alınmayan soru önergem aşağıdadır. İlgili sorulara yanıt verilmesi adına Bakanlığa tekrar gönderilmektedir.

Çölyak hastalığı (ya da Glüten Enteropatisi), bağırsaklardaki sindirimi sağlayan villus [tüysü oluşumlar] denilen yapıların bozulmasına sebep olan ve dolayısıyla da yiyeceklerdeki besinin emilmesini engelleyen ve ince bağırsakta hasarlar oluşturan bir alerjik sindirim sistemi hastalığıdır. Bu hasara buğday, arpa, çavdar, yulaf gibi tahılların içerisinde bulunan guluten isimli bir protein neden olmaktadır.

Avrupa'da hastalığın görülme sıklığı 1/350 ile 1/2000 arasında değişirken İrlanda ve Avusturya'da hastalık prevalansı (belirli bir süre içinde bir hastalığın toplumda görülme sıklığını gösteren ölçüt) daha yüksektir. Görülme sıklığı Kuzey Amerika'da Avrupa'dan düşüktür.

World Population'ın açıkladığı veriler, dünyada en çok çölyak vakasının Kuzey Afrika'da kaydedildiğini gösteriyor. Çölyak hastalığına sahip insanların oranı bunun haricinde Finlandiya'da da oldukça yüksek seyrediyor. Ülkede 30 ila 64 yaş arasındaki tüm yetişkinlerin yaklaşık yüzde 2,5 'ine çölyak teşhisi konulduğu ifade edilmektedir. Araştırmaya göre ayrıca, Finlandiya'daki çocukların da yaklaşık yüzde 1'i çölyak hastalığıyla mücadele ediyor. Finlandiya'da oranın yüksek olmasının nedeni Türkiye'nin aksine tanı konma oranı ile hastalığın seyri ile orantılı olmasından kaynaklandığı ifade edilebilir.

Dünya genelinde glüten intoleransının en yüksek olduğu ülkeler ise şu şekilde sıralanıyor: Verywell Health sitesinde yayınlanan "Is Celiac Disease More Common in Women?" isimli makaleye göre, çölyak hastalığı kadınlarda ve çocuklarda daha sık görülüyor. 100 bin kadın ve erkek üzerinde yapılan araştırmada kadınlarda yüzde 17,4 oranında, erkeklerde ise yüzde 7,8 oranında çölyak teşhisi konulduğu belirtilmektedir.

The Institute for Functional Medicine'da yayınlanan The Rising Prevalence of Celiac Disease isimli makaleye göre, 2020 yılında yapılan bir araştırmada çölyak hastalığının son 10 yılda ortalama yüzde 7 oranında arttığına dikkat çekiliyor. 2023 yılının sonunda paylaşılması beklenen verilerin bu oranı daha da yukarıya çekmesi öngörülmektedir.

Hastalığın kesin nedeni belli olmamakla birlikte genetik yapıdan kaynaklı olduğu kabul edilmektedir. Yaşam boyu süren gıda alerjisi olarak kabul edilen ve günümüzde insanoğlunun en sık rastlanan Çölyak hastalığının tek tedavisi ömür boyu buğday, arpa, çavdar, yulaf tahılları ve bunlardan üretilen besinlerde bulunan glütenden uzak sıkı bir diyetdir. Bu da çölyak hastaları için süreci hem maliyetli hale getirmekte hem de glütenli beslenmeye ulaşımı zorlaştırmaktadır. Devlet çölyak hastalarına aylık 375 (yetişkin) ve 275 (çocuk) ödenek vermektedir. Buna karşın lüks olarak kabul glütensiz gıdalara hem ulaşmak zor hem de maliyeti çok yüksektir. Dolayısıyla zaman kaybetmeden çölyak hastalarının aylık destek ödeneğinin makul bir seviyeye çıkarılması, tedavi süreçlerinde hastane ulaşım gibi temel masrafların karşılanması gerekmektedir.

Türkiye'de Çölyak hastalığı görülme sıklığı yüzde 1 ile binde 3 arasında değişmekte olup 250 bin ile 750 bin arasında çölyak hastası tahmin edilmekte iken ancak yüzde 10'nuna tam konulduğu dikkate alındığında 25 bin ile 75 bin arasında tanı almış hasta beklenmektedir. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemlerinden elde edilen verilere göre Türkiye'de tanı konan çölyak hastalığı sayıları 2023 Kasım ayı sonu itibari ile 166.614 olarak belirtilmiştir. Örneğin sağlık bakanlığı 2022 verilerine göre Dersim'de 79 çölyak hastası olduğu belirtilmekle birlikte bu çok daha yüksek olduğu herkesçe bilinmektedir. Dolayısıyla toplumda tam almamış hastalar buz dağının görünmeyen kısmıdır.

Türkiye'de öğrenci yurtlarında, yatılı okulların yemek menülerinde, okulların kantinlerinde, cezaevlerinin yemek menülerinde çölyak gibi genetik olduğu kabul edilen hastalıkların yeterince dikkate alınmaması söz konusu hastaların yaşamını çok daha zorlaştırmaktadır. Bu nedenle öncelikle bu alanlardan başlayarak yaşamın bütün alanlarında çölyak ve benzeri hastalıkların dikkate alınarak ve sağlık bir yemeğe ulaşmanın temel bir hak olarak kabul edilerek düzenlenmelerin yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Çölyak hastalarının glütensiz gıdaya erişimi hakkı için bir çalışmanız var mıdır?
- 2- Cezaevlerinde, öğrenci yurtlarında ve okul kantinleri gibi glütensiz tercihinin sınırlı olduğu alanlarda çölyak hastalarının glütensiz gıdaya ulaşmaları konusunda bir yaptırım veya uygulamanız var mı?
- 3- Çölyak hastalarına aylık 375 (yetişkin) ve 275 (çocuk) ödenen desteğin artırılmasına ilişkin bir çalışmanız var mıdır?
- 4- Bakanlığınızca çölyak hastaların takibi düzenli olarak yapılmakta mıdır? Çölyak hastaların takibi yapılıyorsa hangi yöntemlerle yapılmaktadır?
- 5- Dersimde 2025 tarihi itibarıyla Çölyak hastalarının sayısı kaçtır? Bu hastalara maddi destek, beslenme yardımı ve sağlığa erişimlerine yeterli destek verilmekte midir?